AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2012 / 57 • Kasım 2012

ERMENİSTAN JEO-STRATEJİK KONUMUNU PAZARLIYOR

Alev KILIÇ

Dağılan Sovyetler Birliği'nden 1991 yılında bağımsızlığını aldıktan sonra dahi Ermenistan Rusyaya bağımlı kalmaya devam etmiştir. İki komşusu Türkiye ve Azerbaycan ile kendi yarattığı ihtilaflar nedeniyle diplomatik ilişki kuramamış ve sınırları kapalı kalmıştır. Dış dünya ile bağlantısı diğer iki komşusu İran ve Gürcistan ile sınırlanmıştır. Devlet olarak varlığını sürdürebilmesi Rusyanın desteği ile mümkün olabilmiştir. Ancak Rusya ile yakın ilişkilerin bir bedeli olmuştur. Başta Rusyaya tanınan askeri üsler ve askeri personel konuşlanması olmak üzere, bu bedelin ağır gelmeye başladığı ve Ermenistanın ulusal çıkarlarını ilgilendiren konularda dahi atmak istediği adımlarda bağımsız hareket edemediği Ermeni basınında giderek artan dozda eleştiri ve şikayet konusu olmaya başlamıştır.

Rusyaya karşı eleştiriler arasında ön plana çıkan diğer konular arasında, işgal ettiği Azerbaycan toprağı Dağlık Karabağın bağımsızlığının tanınması ve uluslararası camiada tanıtılmasının sağlanması hususunda Rusyadan destek bulamadıkları, Rusyanın dünya piyasa fiyatlarının altında olmasına rağmen doğal gaz fiyatında yaptığı artış, Rusyanın Azerbaycana yaptığı silah satışları, Rusyanın Türkiye ile iyi ilişkiler kurması, bu ilişkilerin Ermenistana bir faturasının olabileceği, Rusyanın Ermenistan ile imzaladığı göç kolaylığı anlaşmasının beyin göçüne ve Ermenistanın boşalmasına neden olduğu ve Rusların bu soruna çözüm getirmekten kaçındıkları, Rusyadaki bu ermeni azınlığın da ayırımcılığa ve aşağılanmaya maruz kalabildikleri gibi hususlar bulunmaktadır.

Ermenistanın Rusya ile ilişkilerine, bu aşamada alternatif denemese de, bağımlılığını azaltacak yeni ilişkiler arayışı içine girdiği gözlenmektedir. Bu olanağı sağlayabilecek olan ABD ve AB böyle bir açılıma esasen hazırlıklı görünmektedir. Bu açılımın bir boyutunda NATO da yer almaktadır.

Avrupa Birliği ile yürütülen çalışma toplantıları ertesinde Ermenistan dışişleri bakanı 5 Kasımda Ermenistan ile AB arasında bir anlaşma imzalanması yönünde görünür bir gelişme olduğunu söylemiştir. Daha önce GKRY dönem başkanlığı ile Brükselde yapılan bir toplantıda iki teknik anlaşma imzalanması hususunda ön mutabakata varıldığı Ermeni basınında yer almıştır. Basında AB ile ilişkiler konusundaki iyimserlik o kadar ileri götürülmüştür ki, istersek Türkiyeden bile önce üye olabiliriz denmiştir. Basına sızdırılan bilgilerde, Ermenistanın Batıyı Rusyaya alternatif olarak seçmesi halinde, Avrupa Birliğinin derhal 1.5 milyar avro yardımda bulunacağı, vize kolaylığı anlaşması imzalayacağı ve serbest ticaret bölgesi oluşturacağı kaydedilmiştir.

NATOnun Ermenistana ilgisi de yüksek profilli olmuştur. NATO Genel Sekreteri 6 Eylülde resmi bir ziyarette bulunmuş, cumhurbaşkanı ile ortak basın toplantısına katılmış, Ermenistanın Rusya ile askeri ittifakı ile NATO ile daha yakın ilişkiler tesis etmesinin çelişki oluşturmadığını belirtmiştir. Ermenistan Cumhurbaşkanı ülkesinin, Belarus, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Rusya ile 2002den beri taraf olduğu Ortak Savunma Anlaşması (CSTO) üyeliği ile ABD önderliğindeki ittifak ile işbirliğini geliştirmeyi bir arada sürdüreceğini söylemiştir. 5 Kasımda Erivanda NATO haftası düzenlenmiştir. NATOyu temsilen katılan genel sekreter özel temsilcisi, NATOnun Ermenistan ile ilişkilerinin son yıllarda esasen iyi olduğunu, Ermenistanın Kosova ve Afganistanda barışı koruma kuvvetlerine asker verdiğini, NATOnun güney Kafkaslarda varlığını daha güçlendirmeye çalıştığını, Ermenistan ile de işbirliğini geliştirmek, Ermenistan ordusunda yapılmakta olan çok kapsamlı reformlara yardımda bulunmak istediklerini ifade etmiştir. Ermenistan Dışişleri Bakanı yardımcısı da, Ermenistanın NATO ile işbirliğinin devamına ve ittifak ile diyalogun devamına büyük önem verdiklerini belirtmiştir.

ABD ile ilişkiler de görünür ve kapsamlı olmuştur. ABDnin Bağdat büyükelçiliğinden sonra dünyadaki ikinci büyük yapılanmasının Erivanda olması esasen dikkat çekicidir. ABDnin Türkiye ve Azerbaycan ile ortaklık ilişkileri, İran ile sıkıntıları, bu üç ülkeye komşu Ermenistanın Rusyaya bağımlılığının getirebileceği ek sorunlar kuşkusuz ABDnin Ermenistana ilgisinin önde gelen nedenleri arasındadır. ABD deniz kuvvetleri komutanının ziyareti ve askeri işbirliği olanakları daha önceki bir yazıda irdelenmişti. Nisan 2010da Nükleer Güvenlik Zirvesine katılmak üzere ABDye giden Ermenistan Cumhurbaşkanı bu vesileyle başkan Obama ile de görüşmüştü. ABD dışişleri bakanı Haziran 2012de Ermenistanı ziyaret etmiş, temaslarında Türkiye ile ilişkilerin normalleşmesi politikasını da gündeme getirmiştir. Başkan Obama Eylül 2012de ermeni mevkidaşına gönderdiği mektupta siyasi ve ekonomik reformlar için destek vadinde bulunmuş, yakın işbirliğinin gelecek yıllarda daha da genişlemeye devam edeceği ümidini ifade etmiştir. Erivandaki ABD büyükelçisi son bir beyanında, Ermenistanın Batı değerlerini paylaşabileceğini, ekonomik ve mali çıkarlar sağlayabileceğini vurgulamıştır.

Şubat 2013te yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimleri Ermenistan için bir yol ayırımı duyarlılığı kazanmıştır. Ermenistanın Rusya ile bağlarını koparması kolay değildir, hatta bu aşamada mümkün de gözükmemektedir. Diğer taraftan gelişmeler Ermenistana bir pazarlık gücü sağlamış, jeo-stratejik konumunu pazarlama ve müşteri kızıştırma olanağı tanımıştır. Daha şimdiden Ermeni basınında Rusyadan, cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce gerçekleştirilmesi gerektiği vurgusuyla, kaydadeğer mali, ekonomik ve siyasi destek talep edilmekte, ekonomik destek kapsamında doğal gaz fiyatlarına özel atıfta bulunulmaktadır. Rusya ise, bu gelişmelerin önünü alacak şekilde, Ermenistanın biran önce, başkan Putinin kişisel önem atfettiği, Rusya, Belarus ve Kazakistan tarafından 2002 yılında imzalanan Avrasya Birliğine üye olmasını beklemektedir.

Ermenistanın Batıdan ve bu çerçevede Türkiyeden beklentileri (soykırım iddialarının kabulü, özür dileme ve tazminat) kuşkusuz çok daha kapsamlıdır. Türkiye bakımından dikkatli, duyarlı ve hesaplı olunması gereken bir döneme girilmekte olduğu görülmektedir.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: KILIÇ, Alev. 2026. "ERMENİSTAN JEO-STRATEJİK KONUMUNU PAZARLIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2012 / 57. Kasım 08. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENISTAN-JEO-STRATEJIK-KONUMUNU-PAZARLIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır